

zgražal; ali ker je slovenski — tedaj postane vsaki Slovenec otroško-kon-sevativen-hinavski svetnik. — To ni individualni izliv poedinca, nego je po-sledica nezrelosti celega slovenskega narodnega življenja, in psihološko in-terasantno je, da mnogi — inace svetovno naobraženi Slovenci takoj na-taknejo ozkoobzorne naočnike, bržko začitajo kaj slovenskega . . .«

Žal, da ta naša ozkosrčnost in borniranost v slovstvenih vprašanjih ni brez nemilih, silno škodljivih posledic, o katerih pa izpregovorimo prihodnjč.

»Iz luči in teme.« V Ljubljani, Tiskal in založil Rudolf Milic. 1897. Str. 102. Cena elegantno vezanemu izvodu 1 gold.

Pesmi zlagati ni baš težko — treba samo prakse — tako nam zatrju-jejo, bodisi iz zlobnosti, bodi iz zavirljivosti, nekaterniki, ne samo blazi-ziranci in nevedneži, ampak tudi omikani možje. Ne tajim, da me take zlovoljne ali malomarne opazke vsakokrat pogrejejo; toda naposled se vendar vselej potolažim, misleč svetopisemski: »Odpusti jim, saj ne vedo, kaj de-lajo«. Toda tudi v tem listu je povdarjal že Aškerc sam, da tistega »poeta nascitur« ni smatrati kar tako ad verbum, ampak da smo se že tudi v našem slovstvu — kakor v drugih literaturah — prepričali, da je takisto upravičen izrek: »poeta fit«. S tem izrekom se ujema tudi trditev Anasta-zija Grūna, češ, da umrje z zadnjim človekom zadnji pesnik. Ako je pa res, da je vsaki človek manj ali več rojen pesnik, ondaj res ni treba dru-zega, nego malo verzifeške prakse, in gotov je pesnik v navadnem smislu besede! Kaj je torej resnica: »Poeta nascitur«, ali »Poeta fit?« Je pač tudi v tem slučaju istina kakor navadno sredi med obema skrajnostima. Da ima vsaki človek, ako se sploh more šteti za človeka, nekaj pesniške dovzet-nosti, to je takisto res, kakor je res, da je prožnost in ljukničavost splošno svojstvo teles; toda kolika je razlika med skrajne razteznim gumijem in krhkim steklom. Tolika in pa še večja je razlika med pesnikom po božji milosti in pa surovežem in blazirancem, v katerem pomankljiva ali pa kriva vzgoja ni dala vzrasti prirojeni pesniški iskri, ali pa jo je udušila. Po drugi strani se seveda tudi »izvoljeni« pesnik ne sme zanašati na svoje prirojene predprave — na svoj »nascitur«; treba, da se bolj in bolj ugablja v svoje notranje življenje in si bolj in bolj širi duševno obzorje.

Nič manj stroge zahteve pa se stavijo do pesnika — do vsakega, pa imej še toliko prirojene darovitosti — glede oblike. Ne le, da bodi pesnik na višini svojedobne tehnike, nego tudi v tem formalnem pogledu ne sme mirovati, nego se vedno izpopolnjevati — ter po svojih močeh pri-pomoči do vedno večje dovršenosti pesniškega jezika . . .

Take in enake misli so nas obhajale, ko smo pred kratkim dobili v roke zbirko Ganglovih pesni: »Iz luči in teme«, in pri njih čitanju smo razmišljali, koliko ustrezajo njegove poezije zgoraj navedenim pogojem pra-vega pesnika. — Vsakemu, ki se briga za razvoj našega pesništva, je E. Gangla ime znano; saj je delaven, plodovit in marljiv kakor bučela.

Navzlic njegovi mladosti veje iz njegovih pesni — to treba priznati — nekaka samostojnost, in čuvstvovanje njegovo je z malimi izjemami res-nično. Pesnikovega srčnega miru sicer ne potresa mogočen vihar, nego giblje in ziblje ga rahel, nežen vetrič, kateri provzročuje lahne valčke na

sicer gladki površini njegove mehke duše. Pesnik pa se tudi sam zaveda vzvišenega svojega poziva; on mora peti, ker tako:

»Višja ukazuje moč«. —

Od večine naših pesnikov se razlikuje Gangl s tem, da je ves navdušen za lepo prirodo, za krasne planine, kjer bi večno rad živel, in kjer mu:

„Prenovljeno, pomlajeno
Teklo bi število dni“.

Posebno lepe so v tem gēnru pesni: »Te gore!« »V planinski koči«. »Pesen o roži«. —

Jako napredoval je Gangl v tem oziru, da mu fantazija ne plove več v onih nejasnih nadzemskih višinah, kjer se izgubi v meglenosti ter izgine pogledom navadnih zemljanov; navadil se je trdno upirati svoj pogled v istinito življenje, kjer se mu kažejo:

„Sence črne, jasne luči,
Hotenje, kóprnenje“.

Pesmi kakor so: »Pred sliko«, »Okna«, »Slikar«, »Pesnik«, bi delale čast tudi najboljšim našim pesnikom; vidi se, da se je Gangl z lepim uspehom uglobil v življenja bedo, strasti in bolesi. In pesem: »V drevo-redu«! To je pristna slika naše prave in jare gospode, po drevoredu se šetajoče, glasove godbe poslušajoče in pri tem pridno med seboj se opravljajoče:

... »Šepetanje
Med akorde se oglašá vmes
Ljubkovanje, ostro opravljanje.«

Jako nežna je: »Šivilja«, ljubko šaljivi pa sta pesmi: »Pred gostilno« in »Pri vinu!«

Na ton narodnih pesmi nas spominja: »Rasti, rožica!« — Narodna pesem! Čudno, da se tako malo brigamo za-njo! In vendar se glasovi veljavnih kritikov strinjajo v tem, da so celo nekatere najboljše Goethejeve pesmi potekle iz narodne poezije. In mi tako zanemarjamo to krasno duhtečo cvetko in gledamo, kako vene. Gojimo jo vendar z večjo ljubeznijo; naši liriki to gotovo ne bi bilo na škodo. —

Ponosno-mogočno srce kipi Ganglu za naš slovenski rod, kateremu poje:

»Tvoje plemstvo je ponos in čast,
Srčnost in odločnost tvoja last,
Grb tvoj je značaj in moštvo zdravo,
Sam priboril si ime in slavo«. —

Tudi v knjigi življenske filozofije je pridno prebiral, in »Časovnik« daje mladeničem navodilo za življenje, češ:

... »Srce varuj,
Strasti ne tebi, ti jim gospoduj!« —

Kar se tiče oblike, ji nimamo kaj očitati, lahko rečemo, da je Gangl v tem oziru zadostil vsem zahtevam, katere moremo staviti do vsakega pesnika, vzpričo dosedanje že tako uglašene tehnike naše. Omenimo le toliko, da je na to stran izdatno napredoval od lanskega leta, ko je izdal svoje »Pisanice«.

Zgoraj razpravljanemu vprašanju glede duševnega obzorja in glede oblike torej lahko na podlagi sedanje zbirke ugodno odgovarjamo, in na tem obojnem napredku iz srca čestitamo dičnemu pesniku.

T. Doksov.

Mittheilungen des Musealvereines für Krain. V zadnji številki »Zvonovi« smo imeli priliko, vnovič opozoriti na mnogobrojne zgodovinske članke, ki so natisnjeni v nemškem zborniku »Mittheilungen des Musealvereines für Krain«, češ, da niso nič drugega nego zgolj izpiski in ponatiski iz starejših letnikov Laibacheričinih, ne da bi bili kot taki označeni; omenili pa smo pohvalno, da v letošnjem 5. zvezku imenovanega zbornika podaja dr. O. Gratzy pod zaglavjem »Die Höhlen und Grotten in Krain. — Eine vollständige Aufzählung derselben sowie Angabe der über diese bestehenden Literatur«. Danes pa moramo žal, to hvalo oporeči, že z ozirom na glavno krivico, ki je izražena takoj v zaglavju tega sestavka, in na katero nas je opozoril strokovnjak. Pisatelj tistega članka namreč nikakor ni dr. O. Gratzy, nego letos umrli vladni svetovalec Fr. Kraus. Od njega je urednik nemških »Mittheilungen« prejel rokopis z naročilom, da ga prijavl. To urednik sam pripoveduje v svojem predgovoru, a na kratko omenivši zasluge znamenitega preiskovalca našega Krasa, meni, da smo mu dolžni pietete mi — on nam pa se je odzval tej dolžnosti na ta način, da je v prejetem rokopisu — prečrtal ime pisateljevo in na njega mesto postavil — svoje! Pa to mu ni bilo še dovolj, prisvaja si avtorstvo kar naravnost z oholimi besedami: »Dass der Verfasser die Kraus'schen Angaben durch eigene Forschungen noch erweitert hat, dürfte dem Kataloge nicht zum Schaden gereichen«. Le »die Kraus'sche Namensschreibung der Grotten und Höhlen wurde aus Pietät beibehalten« itd. — Mi menimo, da bi bil urednik pošteno ravnal, ako bi bil ime pravega avtorja pustil, in ako je res na katerem mestu spis sam razširil, je zahtevala »pieteta«, da bi bil vsaki svoj pristavek označil z vidnim znamenjem (n. pr. z zvezdico) ter ga tako ločil od Krausovega dela!

Država, dežela in Kranjska hranilnica pomagajo z velikodušnimi podporami, da bi Muzejsko društvo izvrševalo svojo znanstveno nalogo ter priobčevalo domoznanske preiskave v slovenskem in v nemškem jeziku — v nemškem zlasti tedaj, ako so namenjene širšemu krogu učenjakov, katere hočemo obvestiti o zgodovinskih in prirodnih posebnostih kranjske dežele. Naše skromno, pa trdno prepričanje je, da način, po katerem sedanje uredništvo nemškega zbornika izvršuje svojo nalogo, ne doseže drugega, nego da vzame društvu dobro ime ne le v domači deželi, nego tudi pri onih, ki »als Gelehrte aller Länder« iščejo v Mittheilungen »das richtige Organ«, da dobe gradivo in znanje o Kranjski. Ali bo Muzejsko društvo še nadalje pustilo svoj nemški zbornik zlorabiti na tak način? —

Še drug enako vreden nemški pisan znanstven (?) list izhaja v Ljubljani v neprisiljenih (!) obrokih; tudi o njem smo zvedeli laskavo sodbo nemškega strokovnjaka, ki je profesor na dunajski visoki šoli. Po le-tega mnenju bi se moral oni list policijski prepovedati; kajti večina v njem priobčenega gradiva je — izposojena. —

Proti takemu literarnemu šušmarstvu, ščeperečnemu se v naši sredini, četudi v nemškem jeziku, treba, da odločno protestujemo, ne samo v imenu